

PAULIUS ANDRIUŠKEVIČIUS

*Aš papuošiu
žirgo galvą pinavijom*

VYTAUTAS KLOVA

Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras

Vilnius, 2025

Leidybą iš dalies finansavo

Išleido Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras yra struktūrinis
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos padalinys,
savo leidybine veikla padedantis įgyvendinti bibliotekos misiją
būti Lietuvos žinių erdve, kuriančia vertę visuomenei.

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų
informacinės sistemos (LIBIS) portale *ibiblioteka.lt*

© Paulius Andriuškevičius, 2025

© Saulius Bajorinas, apipavidalinimas, 2025

© Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2025

ISBN 978-5-420-01891-0

TURINYS

Pratarmė / 7

Vytauto Klovos biografijos bruožai / 15

Kūryba / 57

Operos / 63

Pilėnai: geriau mirtis negu vergovė! / 65

Vaiva: nėra pasaulyje jėgos, kuri nugalėtų paprasto žmogaus širdį / 97

Duktė / 109

Du kalavijai (Žalgiris): skausme širdis, kovoj ranka nesudrebės!.. / 113

Amerikoniškoji tragedija (Baltoji jachta): gelbėti – negelbėti? / 131

Ave, Vita! (Julius Janonis): žmogus kiekvienas turi savo žvaigždę / 143

Simfoninė muzika / 151

Vokalinė muzika / 155

Harmonizuotos ir išplėtos lietuvių liaudies dainos / 155

Vokaliniai ciklai / 156

Dainos poetų žodžiais / 157

Kūriniai „Lietuvai“ / 159

Spektakliai / 160

Kūrinių sąrašas / 161

Šaltiniai ir literatūra / 170

PRATARMĖ

Vytautas Klova – talentingas lietuvių kompozitorius, klasikas ir lyrikas, sukūręs daugybę vertingų Lietuvos muzikos lobyną papildžiusių kūrinių. Ir puikus pedagogas – iš jo mokėsi ne viena karta. „Visas mano gyvenimas praėjo dirbant kūrybinį ir pedagoginį darbą. Žemaitiškas užsispyrimas padėjo man maksimaliai panaudoti visas laisvas paros valandas kūrybai, kurioje stengiausi išlaikyti lietuvišką dvasią, natūralią, logišką melodinių balsų plėtotę, aiškią, nesudarkytą kūrinio formą“, – yra sakęs Vytautas Klova. Čia norisi prisiminti žemaitišką posakį: „Kai žemaitis užsispyrė, tai ir į debesį įspyrė!“

Su kuo pirmiausia asocijuojasi šis vardas? Daugelis atsakytų – su opera *Pilėnai*, jos Ūdrio daina *Aš papuošiu žirgo galvą pinavijom*. Manau, visuomenei būtų įdomu sužinoti apie šią asmenybę daugiau. Tam ir proga atsirado – 2026 metų sausio 31-ąją kompozitoriui ir pedagogui Vytautui Klovai sukanka šimtas metų.

Man, kaip šios knygos rengėjui, labai svarbus kompozitoriaus Vytauto Klovos įamžinimas, nes pats esu kilęs iš to paties krašto – Mažeikių miesto, o Klova – iš Tirkšlių miestelio, nutolusio penkis kilometrus nuo Mažeikių. 1999 metais baigiau Mažeikių muzikos mokyklą, ji 2011-ųjų sausio 1-ąją pavadinta Mažeikių Vytauto Klovos muzikos mokykla.

Buvęs muzikos mokyklos direktorius Ričardas Grušas prisimena: „Labai įsimintini mūsų muzikos mokyklai buvo 2011 metai. Mažeikių rajono tarybos 2010 metų lapkričio 26 dienos sprendimu nuo 2011 metų Mažeikių muzikos mokyklai buvo suteiktas Vytauto Klovos vardas. 2015 metais mokyklos šešiasdešimtmečio jubiliejinėje šventėje koncerte *Muzikos laišakai* dalyvavo Vytauto Klovos dukra Vaiva Klovaitė. Ji mokyklai padovanojo pluoštą tėvelio

kūrybos natų ir jo portretą, kuriame užrašyta pagrindinė profesoriaus kūrybos ir darbo citata: *Jausmų ir garsų, svajonių ir darbų harmonija žymi asmenybės brandą*. Ji įrašyta ir granitinėje plokštėje ant paminklinio akmens, pastatyto mokyklos kiemelyje jos dvidešimt-penkmečio proga 1980 metais.“ (Iš pokalbio su Ričardu Grušu, autoriaus asmeninis archyvas).

Kompozitorius paliko didelį asmeninį archyvą, jo tvarkymas ir medžiagos atsirinkimas knygai užėmė nemažai laiko. Prisirinkau įdomios medžiagos ir ėmiausi ją sisteminti. Rėmiausi ir 1973-iais muzikologės Loretos Tamulytės parengta ir išleista knyga *Vytautas Klova*, kurioje sudėtos septynių muzikologų rašytos kompozitoriaus kūrinių recenzijos, pirmųjų penkių operų siužetai ir iki 1973 metų sukurtų kūrinių sąrašas.

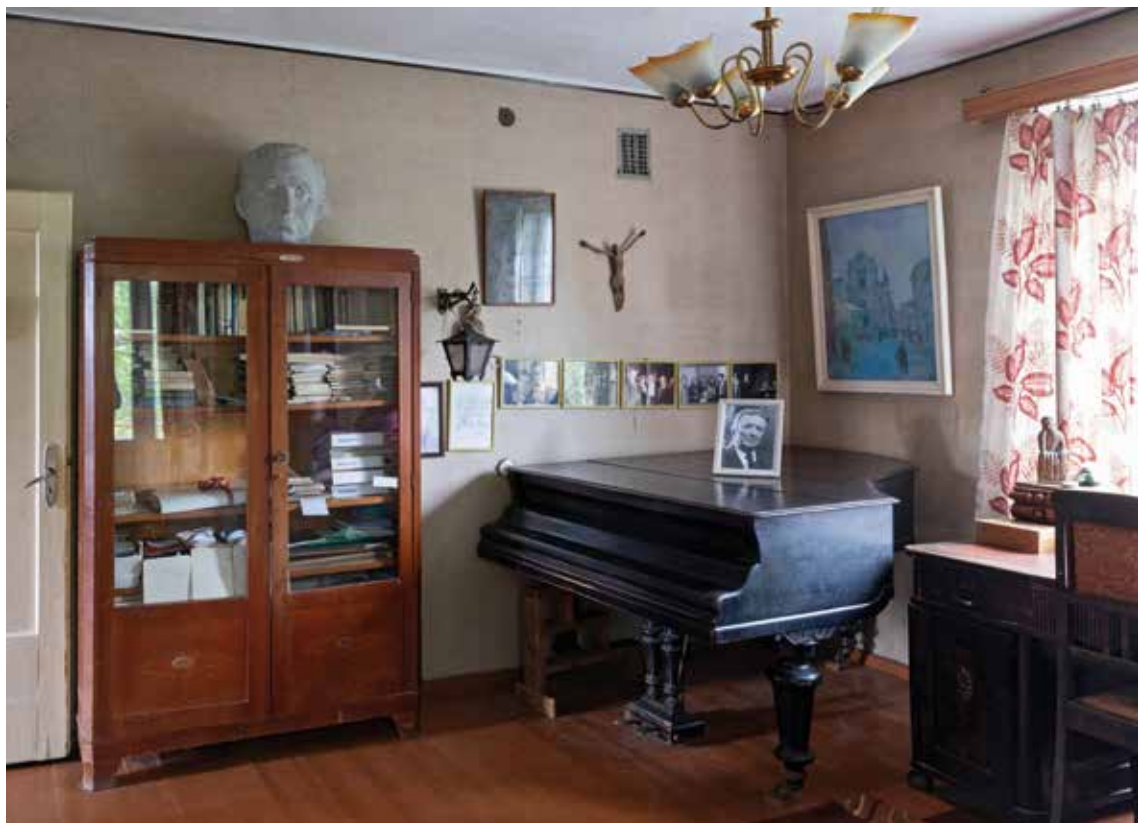
Knygą stengiausi papildyti nuotraukomis, piešiniais, originaliais dokumentais su išsamiais aprašymais – susidarė apie šimtas nuotraukų, keturiasdešimt kitokių įvairių dokumentų, trijų arijų iš įvairių operų, ir pirmojo užrašyto kūrinio – pjesės fortepijonui *Žvaigždutė* – natos, piešinių, tapybos darbų ir kitokių iliustracijų. Taip pat siekiau pateikti daugiau informacijos apie operą *Pilėnai* – tais pačiais 2026-aisiais sukanka septyniasdešimt metų nuo pirmojo jos pastatymo.

Tvarkant Klovos archyvą ir kalbantis apie būsimą knygą su kompozitoriaus žmona Jūrate ji išsakė pageidavimą, kad tai nebūtų muzikos vadovėlis ar kūrinių analizė su tonacijomis ir diezais. Svarbu, kad būtų įdomi visiems – ne tik muzikologams ar operos solistams. Bet mažai kas galėtų ką nors pasakyti apie kompozitoriaus žmoną Jūrą Pociūtę-Klovienę, ištikimiausią draugę, pusę amžiaus buvusią šalia mylimo vyro didžiųjų kūrybinių laimėjimų ir sunkių, nemalonių išgyvenimų laikotarpiu. O tokių tikrai buvo. Ir Jūratė savo atsiminimų knygoje apie tai užsimena: „1954 m. Maskvoje įvyko Lietuvos muzikos dekada. Kompozitoriui Antanui Račiūnui buvo skubiai užsakyta parašyti operą. Tema, aišku, turėjo būti patriotinė. Tinkamiausia – apie tarybinę partizanę Marytę Melnikaitę. Prof. Antanas Račiūnas nebuvo didelis tarybinės santvarkos

gerbėjas. Kartais išgėręs leptelėdavo, ką nereikia. Neišmaniau gerai muzikos, bet man atrodo, kad opera *Marytė* nebuvo pertekusi šios ideologijos šlovinimo. Vežė ir Juliaus Juzeliūno baletą *Ant marių kranto*. Na, ir mudu su Vytautu išdundėjome. Maskvoje juodais kaspinais perrištos vėliavos, pasirodo, Stalino mirties metinės. Jos mūsų nejaudino. Priešingai. Juliaus Juzeliūno baletas *Ant marių kranto* pavyko. Mes, sirgaliai, staugėme palaikydami Lietuvos meną, plojome pakibę kažkur teatro palubėje. Nebuvo tuo metu jokio pavydo, intrigų. Buvo Lietuva. Deja, tokių jausmų neišgyvenusiam Vytautui vėliau teko patirti ir pavydą, ir intrigas, ir kliūtis. Buvo ne kartą skaudžiai apdaužytas.“ (Jūratė Klovienė, *Vytautas Klova: pusė amžiaus šalia: prisiminimai*, Vilnius: Lietuvos muzikų sąjunga, 2006, p. 40).

Klovos susilaukė dviejų dukterų, Vaivos ir Jūratės, abi tapo muzikėmis. 1976 metų sausio 29 dienos laikraštyje *Gimtasis kraštas* Vytautas Klova į korespondentės G. Juodytės klausimą, ar dukroms renkantis gyvenimo kelią paveikė tėvo profesija, atsako: „Paveikė. Abi mokosi Mikalojaus Konstantino Čiurlionio meno mokykloje. Vaiva šiemet baigs smuiko klasę, Jūratė mokosi groti fortepijonu. Turbūt, sunkiausia yra mano žmonai, medikei, kuri nori nenori kartais turi klausytis mūsų visų trijų, užsidariusių skirtinguose kambariuose, chaotiškų garsų koncerto.“ Jūratė Klovienė dirbo Respublikinės Vilniaus psichoneurologinės ligoninės laborante.

Buvęs Mažeikių muzikos mokyklos direktorius Ričardas Grušas šiltai prisimena Vytauto Klovos žmoną: „Labai džiaugiuosi, kad turėjau galimybę bendrauti su kompozitoriaus žmona Jūrate Klovienne, geruoju jo Angelu, kuri, nors ir sirgdama, niekada niekam to neparodydama rūpinosi vyro archyvo tvarkymu ir jo perdavimu Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejui, jo visų kūrinių skaitmeninimu. Kai 2020 metais nuvykome pasveikinti Jūratės Klovienės garbingo devyniasdešimt penktojo gimtadienio proga, jos džiaugsmui nebuvo ribų. Prie dukros Vaivos paruošto šventinio stalo išgirdome svarbiausius jos pasakytus žodžius: *Esu labai laiminga, kad turėjau tokį gerą ir mylintį vyrą, kad galėjau jam netrukdyti, bet visada padėti kūrybinio įkvėpimo bei sunkiais jo, kaip kūrėjo ir žmogaus,*

Vytauto Klovos kambarys Klovų namuose
Pavasario gatvėje Vilniuje, 2025,
Vygaudo Juozaičio nuotraukos

gyvenimo momentais. Noriu jums palinkėti ilgo gyvenimo, bet turite išmokti ir kasdien kartoti šią maldelę: Diekou Pondėivieli už šio dėiną – douk dar vėiną ir sulauksėt mona omžiaus! Diekavuojo jodom, kad rūpėnaties vyra atmėnėmą išsaugojėmo! Aš jau padariau vėskų, kų galiejau!“ (Iš pokalbio su Ričardu Grušu, autoriaus asmeninis archyvas).

Kraštiečiai kompozitoriaus niekada nepamiršo. Minėdama devyniasdešimtąsias jo metines Mažeikių bendruomenė susibūrė į prasmingą renginių ciklą, kuris tapo gyvu liudijimu apie kompozitoriaus muzikos galią ir atminties šviesą. Ričardas Grušas pasakoja: „Kompozitoriaus Vytauto Klovos devyniasdešimtąsias gimimo metines sumanėme surengti kartu su Mažeikių rajono savivaldybe, Muzikos mokyklos direktore Vaida Mikalauskiene, Dailės mokyklos direktoriumi skulptoriumi Zenonu Steponavičiumi, Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios klebonu Zenonu Degučiu, Tirkšlių Juozo Vitkaus-Kazimieraičio pagrindine mokykla, Mažeikių ROTARY klubu ir spaudos atstovais. Visų renginių ciklą pavadiname *Vytauto Klovos muzikos laišakai*. [...] Mažeikių Vytauto Klovos muzikos mokykloje surengėme konferenciją *Kompozitorius gyvas, kol gyva jo muzika*. Joje pranešimus skaitė muzikologas Vaclovas Juodpusis, kompozitoriaus žmona Jūratė Klovienė, buvęs Valstybinės paminklosaugos komisijos pirmininkas Jonas Glemža, aš kaip mišraus choro *Draugystė* vadovas, Dailės mokyklos direktorius Zenonas Steponavičius ir Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčios klebonas kanauninkas Zenonas Degutis. Po konferencijos surengėme muzikos mokyklos mokinių ir mokytojų koncertą. Po jo nuvykome į Tirkšlių kapines uždegti žvakučių ant kompozitoriaus tėvų ir bočių kapų. Kitą dieną, sekmadienį, šventąsias Mišias kompozitoriui Mažeikių Šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje aukojo klebonas Zenonas Degutis. Jose Vytauto Klovos Mišias g-moll giedojo mano vadovaujamas kultūros centro mišrus choras *Draugystė*.“ (Iš pokalbio su Ričardu Grušu, autoriaus asmeninis archyvas).

Su Jūrate pirmą kartą susitikome jos namuose Vilniuje, Antakalnyje, 1959 metais pačių Klovų statytame name Pavasario gatvėje ant kalno, nuo kurio atsiveria Vilniaus panorama ir netoliese

Vytauto Klovos kambarys Klovų namuose
Pavasario gatvėje Vilniuje, 2025,
Vygaudo Juozaičio nuotrauka

esanti Šv. Petro ir Povilo bažnyčia. Šiame name dukterys yra išsaugojusios tėvo memorialinį kambarį. Įvykdytas jo testamentas papildymas, darytas 2009 metų liepos 31 dieną: „Pageidauju, kad man mirus mano darbo kambarys liktų memorialiniu kambariu. Jo turinys neturi būti keičiamas. Darbo kambaryje turi likti fortepijonas, rašomasis stalas ir visos esamos spintos, kurių daugelis yra mano paties darytos. Spintose turi likti mano kūrinių klavyrai, partitūros, natos, įrašai, o taip pat ir knygos, ypač mano rašytos, bei archyvinės laikraščių iškarpas, straipsniai ir t. t. Be to, pageidauju, kad salionėlyje esančios juostos, suvenyrai, mano įrašai patefono plokštelėse būtų kur nors eksponuojami.“

